

84.2Р006

Б44

ТАН, АТЧА

84.2 Росб
Б44

ҚОҢА БЕЛЧЕК ТАҢ, АТЧА

Первая книга
самобытного народного поэта

Книга названа по названию и по средствам отбора
картыры дактилографиче т. Насокуэнир

504994-24

централизованная
библиотечная
система
МЫСКИ

«КУЗНЕЦКАЯ КРЕПОСТЬ» ИЗДАТЕЛЬСТВОЗЫ
1993 ЧЫЛ

ББК $\frac{С}{Б44}$

Первая книга
самобытного шорского поэта

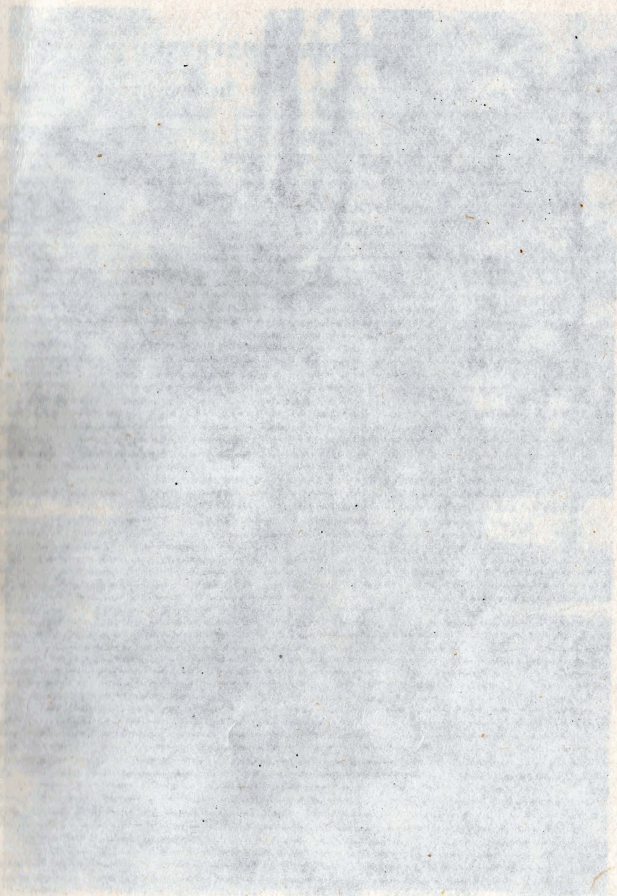
Книга издана по заказу и на средства отдела культуры администрации г. Новокузнецка.

Б $\frac{ЛР № 040360}{Л 77/033}$ -92

ISBN 5-87521-023-0

© Н. Бельчегешев

НОВОКУЗНЕЦКУ 375 ЛЕТ

БОРОКЪЯНЕИКА 375 181

1950

ЧҮРЕКТЕҢ ШЫҚҚАН СӨС

Қайран тадар кнжн! Сеең алында элиғ sun артық ун шығарбаан чадығ соонда пасоқ пистиң тилибиспе пссангау ном чатча. По swарна пистиң серне наа салғын шап шықты, наа күн наа сустап шалаберди. Пистиң черде, пистиң чүректерде ноо-ноо небе полыбысты. Пис позубыс туған тилбе эрбектежерге-чооқтажарға, пос черде ээзи поларға санабыстыбыс. Анаң тезе сорада, пир не қудай уңнапча қайдаң, ноо чердең шық келип, көп кижн пос тилбе пазыбызаберди. Сеең алында ана андигдиң, ам на пос тилбе пасчаң кижиниң кер-сөстери. Оп, ааң Қойа Белчек, Тен. шолазы, ады-төли тезе Николай Егорович Бельчегешев, чадығ тооза ырақ пашқа черде, Украинада, самолетпе усуу чөрген, учуқы полып. Туған черде наа салғын шап келгенде, ол, наа кижн полыбызаберип, пенсияға шық келип, Томазақа Ұстүнгү-аалға нан келип, пистиң паштапқы поэт полыбысты. Чон-қалық па, Қудай ба аны керек темде тап кел қырыбысты?!

Шор Чон-Қалық Районы чок эдилген чылларда туған келип, Қойа Белчек чадығ тооза, полар, туған тил чоқ чадыбысты, эмде ле, улуғ кижилербе не, эпчизибе не арий эрбектежип. Ээде да полза, аау чүрегінде, Қудайға пақ, пистиң чақшы улуғ тил тириғ қалды, ам по номда оп Чер-Суғ чилеп өзип-чакийектеп писти үргүтча, Қойа Белчек позунаң үчүн пасса, андиг даа полза, гау кер-сөстерде мен моғапчаң — ишчең — салчыпчаң — сықтапчаң — терен сананчаң — парчазып пилчаң — чоқсынчаң — көбленчаң пистиң тадар чон-қалықты көрибалчам. Аау кер-сөстери пистиң узақ сарышар чилеп қысқалар, пистиң тоқпақтар чилеп кижиге көп айтчалар. Қойа Белчектиң кер-сөстерин қырып, мен иженчам, — пистиң тадар чон-қалық блбес, теп, тил түгенмес, Тен, чыш тас полбас, Тен. Ол-пистиң ижениш.

Чүректең шыққан сөс чүрекке кирер, Тен, алында айтчаңнар, Сеең алында, қыырчы, чүректең шыққан сөс, анаң аара, мен санапчам, оп сеең чүрекке кирер. Киранн.

Г. Косточаков.

50497-2

СЕҢМЕ ПИРГЕ КӨӨЛЕНЧАМ

* * *

* * *

Мен ақтап
По чашқа санабадым,
Андиг тем
Меең чаадығымда келер.
Меең ижим
Кемге даа керек полар.
Ол тиласты
Қачан да сақтабадым.
Пистиң чон!
Мен ыраққа
Сағымны ысчам.
Чазалпарған
Меең элимни көрчам.

ЭЛ

Меең элим!
Уқ пистиң чүрегибисти!
Сеең чериңде
Парчабыс чадарбыс.
Сеең палларың,
Пис қачан да қорарбыс!
Чонны алғап кел,
Позуң тудынмыс!

ҚАЙРАЛЛА

Позунуң чериң,
Меең элим, қайралла!
Позунуң чоңын,
Меең эрим, қайралла!
Позунуң Ымайың,
Меең чажым, қайралла!
Чабал небе,
Пистиң тынны алба.

* * *

Болгарияда полдым.
Чылығ талай,
Розаң пүктер көрдүм.
Қызыл араға
Тосқанче иштим.
Чақшы сөстер
Пистиң, үчүн уқтум.
Чадыйым тооза
Анда чадар эдим —
Күн чарық
Меең, черим полбаза.

* * *

Таға паакларып
Эбире сынапчам.
Күнегей чанға
Меең қарағым парча.
Анда меең қудум
Турча уңнапчам.
Анда чабал полғанда,
Мен позумның
Тыным чоқ қалчам.

30.10.91 чыл.

* * *

Орта сында
Апсақтар өсчалар.
Күнегей қырда
Тигеннер турчалар.
Қара тағда
Қузуқтар чалчалар.
Көйген пағрыда
Қазыңнар чылтрапчалар.
Шүбе аразында
Қараңаттар шықчалар.
Ныбырт ортазында
Қызылғаттар көйчалар.
Ылардың қыйзыба
Нөөге
Кижилер чөрчалар?

29.10.91 ч.

ҚАЛБА

Сас қалбазын
Кичигдең, ала чипчам.
Муң сеектерге
Аны чығып читтирчам.
Көк оттың,
Аразында пүрү қалбааң,
Мени қырып,
Ызайын чайқалча.
Ачығ,
Чымчақ,
Ақсымны өртепча.
Аау чызы
Ырақтаңоқ шапчалта
Көп черлерде
Мен чажымда чөрдим,
Қалбаның тамын
Тынымда туттым.

29.10.91 ч.

ҚЫМЫСҚАШ

Қымысқаш
Кичиғ салачақ аққелип,
Ағын эмин
Позунуң пүдүрча.
Қымысқаш
Кичиғ пиченек тарт келип,
Позунуң чадығын эдок көдүрча.
Қымысқаш
Эминге кир келип,
Палларды
Чылығлап өстүрча.
Менок чилеп
Моғап келип,
Қымысқаш
По чарықты чазапча.

ТМТ

Пир қатнап
Ачамнаң сурадым:
«Чөök қуруған
Тигенекти кеспенчаң?»
Ол мағат
Ўр қатқырды.
Ол тыт —
Тиген эбес, туңмам,
Ааң шыназы
Қышқыға тўшпарды,
Часқыда
Меең тыдым көгерер.
Анаң санандым:
— Чарабас небени
Чабал темде
Эдок шелерге.

29.10.91 ч.

* * *

Паштапқы қар
Пүүн черге чағпарды.
Сооқ салғын
Меең иштимге кирча.
Чақшы чылығ
Темнер эртпарды.
Ур қыра
Пистиң элге келча.
Қазақ покрову
Пүүн, арғыш, полтур.
Анаң сананчам:
«Эмиңни
Маттап чақшы пүдүр».

14.10.91 ч.
Эски-чүрт

* * *

Туған черим
Қара палғаш полпарды!
Нағбүрлер
Күн тооза чағчалар.
Қарғалар
Сағада қақтабысчалар.
Меең тынымны
Удре пасчалар!

50437-2

* * *

Қарышқыда
Мен қапчығай пас чөрчам.
Санан санарға
Күжүм четпенча.
Сағымда
Тырғақтар ал чөрчам.
Қайа-қайа
Қудым сөртепча.

ТЕГБЕ

Меең мистригим,
Арғыжым, тегбе.
Меең пежигимни,
Эркемай, тегбе.
Меең сынмамны,
Чақшымай, тегбе.
Ол мистрик
Қушчаққа керек.
Ол сынма
Қунучаққа керек.
Оп пежиқ
Мееу паламға керек.

15.10.91 ч.

АЧЫНЧАМ

Ачынчам
Парчын кижииң палазын.
Ачынчам
Арғыштардың абазын.
Ачынчам
Улуғ қузуқ салазын.
Меңме чатқан
Кижини көбленчам.

* * *

По чарықта
Пис үр полбанчабыс.
Ашпа,
Көөленме чадаар!
Пирда небе
Позубуспа аппаратбанчабыс —
Чакийбе
Күннерди қадаар.

* * *

Ноо көрерге —
По чер кары ба чаш па?!
Пайрамнай
Күндүс-караа.
Олүт келер —
Анаң аара пашка ба?!
По чарыкка
Келбессим нандра.

АШ УРПЕР

Аш урпер!
Эмдегимай, эркемай.
Мен ноо-ноо
Аланче пуурукчам.
По эртчиған
Чашты ла тоқтатпай!
Қапчығай парчыған
Ырызымны тутпай!

АШ

Чақшы ашты
Ишчам сарнап келип.
Пир қолумма
Сең, сыныңны сыйбап.
Ақ-Пырасты
Чөрчам қаштап келип,
Сеңме чатқанын
Санан кел ылғап.
Иш!
Чылтыстар чорзин.
Көп моғадың,
Чадығың эрткенче.
Көөлен!
Чүрегиң көйзин.
Чақшы салғыннар
Танап келип келча.

* * *

Сеең, эңниң,
Көбүккө чүнүр.
Сеең, пелиң,
Пир тутам.
Сеең, қарағың,
Қараңатқа чүүнүр.
Сеең, төжиң,
Күн тооза ошқанам.
Сеең, сыныңны
Қойнымға салам.
Сеең, шажыңны
Қаразын чыстанам.
Қулағыңа айдам —
Қайде көөленчам.

КӨӨЛЕНЧАМ

Сең, карағыңны,
Сең, сыныңны,
Сең, тамныҕ чызыңны
Мен көрчам, пасчам.
Меең, иштимни,
Меең, чүрегимни,
Мен чатқан чадығымны
Сеңме пирге көөленчам.

* * *

По чарық,
Сооқ чақшы күнде
Қайде
Эрбектеш, кижибе
Чөрер эдим!
Қайде тынан кел,
По қарба,
Қолба тудуп
Сееу эңниңни,
Парар эдим!
Қайде,
Малды қачырып,
Қуйар эдим!
Қудай пербеен
Небе
По чарықта
Полбанчаттыр...

ИШЧИҒАН

ИшчиҒан
Кижиге қанықпа.
Қудай уңназа,
Писти чектер эди.
Позуну көр,
Сеең чадығында
Чабал иштер
Пистең көп полар.

* * *

Пис ишчабыс
Ургүн кел эбес.
Пис позубустың,
Чадыҥдаң тесчабыс.
Пис ылғап кел,
Қатқырып тартчабыс.
Писти қудай
Қыйықтарға пербес.

Кижы аразында
 Кижилер корбөнчам.
 Кайди да киж
 Позунуң савыжыба чатча.
 Чоок мен ле
 Пир савыштыр киж
 Тапанчам?
 Чоок по чарыкта
 Мен ошкыш киж
 Чорбөнча?
 Коп чатсал эренилер
 Пир киж и помарча —
 Алынгалардан,
 Мен кичилде уккам.
 Чоок мафа чадыр
 Аны пербөнча?
 Кайди кынал
 Мен чарыкта алгам?

* * *

Меең черим,
Чөөк ақтап
Чагыскабым?!
Меең тагларым,
Чөөк ээде
Меең иштимде чабал?!
Меең суғум,
Чөөк ээде
Мен кунанчам?
Меең аңнарым,
Қанче темге
Меең кўжўм чедер!?

1.12.91 чыл.

ЧЕДЕР

Чедер!
Мен тегриге айтчам.
Чедер!
Мен тағлардаң суранчам.
Чедер!
Мен қудайға қунанчам.
Қачан
Писке чақшы
Чыллар келер.

* * *

Ораза тутчаң,
Темнер келди.
Лақпелерде
Пирда небе қалбады.
Чүт күннер
Писке қудай перди —
Андиф чозақ,
Меең чажымда полбады.
Чиштерди көрүп
Слеккейим ақча,
Қайаға парчам
Кемнеле пилча?
Салғынны
Уйдаағы ла пилча.
Нағбүрди индағы ла уңнапча-
Тадар
Сөспеги писке айтча.
Қайдиф салғыннар, нағбүрлер
Писти қадарча?

* * *

Соонның
Тезеги пис полдубус.
«Улүштериң,
Соонда полар» —
Оөннер
Писке айттылар.
Тары чоқ,
Пис пүүнге қалдыбыс.
Көшкен кижі
Чилеп ам чатчабыс.
Пүрсүгүн
Қайде полар уңабанчабыс.
Чичең, небе
Чоқ қалып қалдыбыс.

* * *

Пис қолубусту
Эмип чөрчабыс.
Ақ шай
Сорып одурчабыс.
Кайа-кайаға
Көоче салдырчабыс?
Абыстар полужар,
Теп, сананчабыс.

ҚЫРЧЫН

Кичиг салғынақ,
Преде танағанда,
Қырчын
Ол аға ээлча.
Мен эдоқ,
Сөстерди уққамда —
Чүрегим
Көксим ағрыпча.

УЗУР АЛЫ

Нағбүр, палғаш,
Қар тағларда чатча.
Чулаттар
Суғларба шишпарды.
Черлердиң,
Қара сыннары қатча.
Ақ-Пырас
Сарғарып кӱйпарды.
Узур пажында
Мең пажым шишпарды.

15.10.91 ч.

СУРАНҮАМ

Көңнүм соу,
Пажым агрыпча.
Кулағымда
Күүлеп сынрапча.
Айас күн,
Пүктер,
Арғылар чылтрапча.
Қарақ четпес
Тағлар көрүнча.
Мееу черимни
Сынап пар пақтапчам.
Күш пер!
Кемнең, не суранчам.

26.10.91 ч.
Эски-чүрт.

ЧАСҚЫ

Чес чакийи
Ақ қардаң шық келтир.
Ақ-Пырас тығынма
Ойнапча.
Қуу-қуш
Меең, паламны ақкелтир —
Чүрегим меең,
Күн тооза сарнапча.

* * *

Чақшы эрге
Оң қолум перчам.
Чақшы эмдегиге
Менчи перчам.
Чақшы күнни көргемде,
Ызайына перчам.
• Чақшы түшти көргемде,
Көңнүбе чөрчам.

* * *

Сең лотозың. -
Эркемай, сустапча!
Меең паламны
Өстирген чакий.
Ады читкен
Небе мени қадарча.
Қачан талайды
Кежем мең, апшый.

* * *

Күн эртпарды
Салғынның, өстеziбе.
Меең, чаадымға
Ол паза келбес.
Тириғ ле полай
Сағыштың, ортазыба.
Ол күн
Маға аланче ле эртпес.

* * *

Меең арғыжым
Қачан-қачанда айтқан:
— Пирда кижі
Ээде чабаллабады,
Пирда кижі
Ээде сөкпеди,
Меең иштимде
Ақ чер артыспады,
Қижі
Меңме қонуқ қонған.
Ааң чажынға
Меең ақ пажым келча.
Ааң теминге
Мен аш келдим.
Преде
Меең сағыжымға кирча:
Қайде шын айтқан
Меең күлүк арғыжым.

* * *

Ол киж
Напледе тўшпарды.
Позунуң алығын
Текшилеп көргүстү.
Қолын
Эбире сыңрапперди.
Кижің түкүрүгін
Чүзиннең чүндү.

* * *

Парчын эрге
Эдегинме пурча.
Парчын қазаққа
Ызаин перча.
Қайдиф даа
Кижибе узупча.
Қайда даа полза,
Ойда чатча.
Чақшы шырайын
Эбире көргүсча.
Кемнең үчүн
Айтқаным уңнапча.

Күннен, күнге
 Аланче чузурланча.
 Парын небени
 Кижиден, сукча.
 Чақшы чабалды
 Калыкка айтпанча.
 Ноо иштепчыфаны
 Актап корбөнча.
 Ноо по чарыкка
 Ол кижичатча?

* * *

* * *

Меең суғум
По черге тушпеди
Қыйыс-қайа
Қара-қақпаш турча.
По чарықта
Меең ырызым келбеди —
Чақшы чаштарым
Сыңрап кел эртча.

* * *

Меең, чадығым
Андиг темде эртпарды —
Небе толдрада
Ақча чоқ полды.
Ақча толдрада
Небеллер кӱйпарды —
Қайдиг қаанда
Мени қудай тутту.

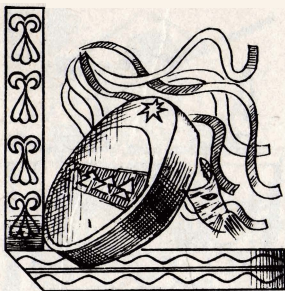
* * *

Чаштаң, чашқа
Мен киндигим одадым.
Сүрүн чилеп
По чарықпа чөрчам.
Тегри қурун
Көруп үргүнменчам...
Шымық чилеп
Сееу қолуңда ээлчам.

* * *

Улуғ үлүш
Мен чажымда көрбедим.
Тозын чилеп
Мени тутулар.
Пақырдаң, пашқа
Небе пилмедим.
Сорен аразында
Мени туттулар.
Қайдиг темнің,
Керечи мен полдым?
Ноо керекке
Мен чажым орнаштым?

* * *

Мен по чашқа
Тириг небе атпадым.
Ышқан пурнунаң,
Қан шығарбадым.
Пирда аң-қушты
Одүрбедим.
Теген пистолетти
Қолдаң, түжүрбедим,
Теген керек полза,
Чаза атпас эдим.

* * *

Қайда даа
Меең азағым паспады —
Оң кудай,
Шын айтчам, пербенча.
Öөнәрбе
Қачан да чақшы чатпадым —
Анаң үчүн
Көк табырым шапча.
Чақшым чадарға
Иирчек чилеп айланчам,
Абыр поларға
Эбире толғачам.

* * *

Менең не пош
Кижичоқ ошқаш.
Иштебенчам,
Чалаңға чөрбенчам.
Ишчам, чипчам,
Солымда қалаш.
Чоқ пағлалығ
Меең тыным ошқаш?

* * *

Мен сарынма
Серкибе чаттым.
Мен не айдас
Күлүк полдум.
Чақшы чатпадың, —
Маға айтты қааттым,
Ол сөстерди
Маттап чабал уқтум.

МЕЕҢ ЧОЛЫМ

Орта чарықты
Мен учуқ пардым.
Қара, қызыл,
Ақ кижилер көрдүм.
Учурап
Парчазыба чооқташтым.
Ылардың
Чүрек өстезин уқтум.
Шан шапқаны
Тынымма пилдим.
Төс чолыба
Меең элимге келдим!

ҚАНАТ

Мен көп чыл
Улуғ қанатпа чөрдим.
Ақ тебирдең,
Ол қанат полған.
Анаң түш келип
Чабал көрдим:
Тадар кижииң,
Пашқа қанат полған.

ЭН ЧЕРГЕ

Эн черге
Меең, күжүм парды.
Эн черге
Мен сөстөрүм пастым.
Эн черге
Меең, чаадым эртти,
Эн эмде
Чагысқа ла калдым.

НООҒА?

Нооға мен
Талайларды кеш чөрдим?
Нооға мен
По черди крестедим?
Тынымма,
Сағыжымма нойпардым,
По чарықты
Көрбалып, ноо алдым?!

* * *

Меең чадыйымны
Санап келгемде,
Меең сағым
Сөстөрбе эртча.
Андиг темнердең,
Чат қалып қалғамда,
Меең чадыйым
Қайде де парча.

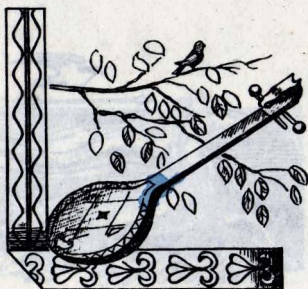
* * *

Мес паламны
Көргемде үргүнчам.
Ааң чүзүндө
Позумны көрчам.
Аны көрүп
Кунан кел сананчам –
Меең, не чажымны
Көрбе ле, палам.

* * *

Меең, чаштарым
Чабал темде эртпарды.
Парчын небедең,
Қорук, кел чаттым.
Меең, черимде
Чақшы салғын шаппарды —
Наа санарға
Ургүн кел келдим.

* * *

Абақай қыстар үчүн
Ақтап паспадым.
Алған кижилерди
Ақтап пақтабадым.
Көк қарақтар
Алымда тутпадым.
Ылардаң,
Көп көрүп өчендим.

* * *

Сарын сарнарға
Көп мен санапчам.
Көглер, сөстер
Тынымнаң шықпанча.
Қапчығай пазарға
Көп мен санапчам —
Чақшы көңнүмни
Салғын аккелбенча.

* * *

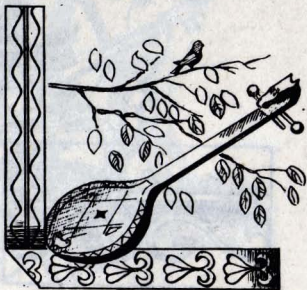
Преде
Сӧс сӧске
Келишпенча.
Санан сананчаң,
Сӧс келбенча.
Чонның аразында
Полбанче,
Сӧстүк көрбенче —
Кер-сӧс пазарға
Келишпенча.

30.10.91 чыл.

* * *

Пеш поэма
Низами пастыр.
Оӊнерди,
Қааннарды пақтап.
Қайде ле
Аға аар полған! —
Мен санапчам сықтап.

* * *

Айтчаңнар.
— Чаш чадып ўрген.
Ол сағыш
Темнербе эртпенча.
Қанче көп пасчам
Ўргенчам,—
Ныңнақ, қапчығай
Пазылча.

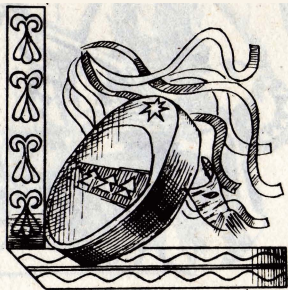
* * *

Эрткен чыл
Меең чақшы полду.
Позумның чолым
Пүүл табалдым.
Өлгенче
Мен иш табам —
Мен чоным,
Элимни пазам!

* * *

Кемге ле
По сөстер қалар?
Кем қыыар
Меең, чүрегим одын?
Меең, чаштарым
Преде кӱппарар,
Кем пазар
По пичикке қожын?

341 Түзгел
Ана
Сана айтканды
Ана
Кызыр
Түзгел
Түзгел
Түзгел
Ана түзгел
Түзгел

ДУҢ ТИЛАС САҚТАПЧАМ

Кезге де
Бу сүйлөр калар?
Кем денрар
Мекк, шүргетим олар?

МАРПАТКАС ЖАПЫТ

Кем пээр
Не тереңде калар?

* * *

Эй! Тоқта!
Мен
Саға айтперей!
Наа
Күннер
Пистиң, черге
Келча.
По арғыды
Пожатпа,
Селей,
Ааң чүсчегин
Көркел
Ургүнда!

* * *

Аттыҫ-шаптыҫ
Темнер
Келди —
Кара-күндүз
Ургүнчам.
Улуҫ қырыш
Пистиң,
Эртти —
Улуҫ тилас
Сақтапчам.

15.04.92 ч.

ҚАЙЧЫ

Қайчының унун
Уғубалғамда,
Қарақ чажы
Мүндүрлеп ақча.
Меең, черимни
Чақшы
Көрбалғамда —
Меең, қарағым
От чилеп
Көйча.

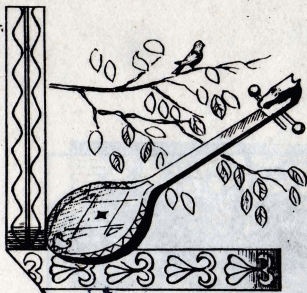
* * *

Тоғалақ ай
Кичиғ қырлашта
Көйча.
Ақ қарба
Меең черим
Сыңрапча.
Сооқ салғын
Пырастаң
Танапча.
Қар ингези
Чылтыспа
Чылтрапча.
Туған черим
Мени қолда
Тутча.

* * *

По қузуқта
Мен
Пағыбалдым.
Йиги пайба
Тербалдым.
Чақшы торум
Албалдым.
Туған
Черимни
Пақтап
Сарнадым.

* * *

Мешке
Тилеп
Паркелдим.
Маттап
Азағым
Шабалдым.
Сас аразын
Таладым,
Қарағай қолба
Салдырдым.
Қайран
Алығ пажым
Эрте
Поспа
Қалағым.

* * *

Қазың
Тозын
Одадым.
Чөге
Кадын
Ақкелдим.
Саранке
Төзин
Қастадым.
Қалба
Қуйуп
Чүктедим.
Чадығ
Керегин
Иштедим.

* * *

Пақлалар
Кептердең,
Нойпартыр,
По тағлар
Часқыдаң,
Остепча,
Сарығ ай
Тың эрте
Шықкелтир —
Кузуқ алтында
Күмүш қыс
Чатча.

ҚОНАҚ

Қонақ,
Чакий үстүнде
Учуқ чөрча.
Сен эдоқ,
Оолар
Қыйзында
Қаштап
Чөрчаң.

ЛАТЧЫН

Латчын
Челди
Қаморта одапча.
Меноқ,
Чилеп
Улүжин
Тилепча.

ААР

— Сен не чилей
Аар чатқан
Кижиполбады,—
Қанче қатнап
Мен,
Позумға айтчам.
— Қанче даа
Саға
По черде қалбады,
Тудунмыс,—
Иштимде
Қыйғырчам.

* * *

Күн-чарықта
Кижичок,
Ошқаш.
Чағысқа ла
Мен по черде
Чатчам.
Қайда даа
Ползам —
Қара қақпаш
Меең алымда
Қайба турча.

* * *

Чабал чақшыны
Қачанда негча.
Қайы кижі
Чабалын суқча.
Пистиң, чадығ
Қайдиг темде
Эртча?
Нойпарып
Преде сананчам:
Понаң, чабал
Темнер полар ба?

* * *

Қайдаң табай
Суғ шықчыған
Черди?
Чүреғим кўйча,
Тыным сирлепча.
Сарығ кўскү
Меең алымға
Келча —
Улуғ кўштү
Қайдаң
Мен табай?

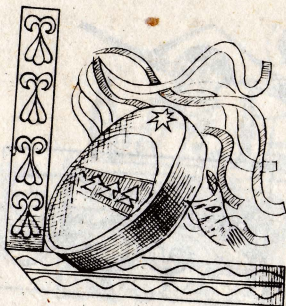
* * *

Мен
Улуғ Чол
Көргүсчиған
Кижибим.
Мен
Көп Чол
Көрген
Кижибим.
Анчун
Қачанда
Мен
Чағысқабым.

* * *

— Қынап келип,
Шағ кирбеди.
Қыйғыр келип,
Эр кирбеди,—
Қайчы қайды
Тоқтатчаң.
— Чақшы чадығ
Қаан пербеди,—
Позум алыма
Айтчам.

* * *

Қарындаштарым
Мени
Қарғапчалар.
Арғыштарым
Чабал
Көрчалар.
Пашқа
Кижилер
Аланче
Пақтапчалар.
Уңнабанчам
Қайлары
Чойланчалар.

10.03.92 ч.
Томазак.

* * *

Меең черимде
Чоллар
Салар эдим.
Қайаға
Ол чоллар
Парар?
Кижилерди
Мен чақшы
Көөленер эдим —
Уңнабанчам
Анаң,
Ноо полар.

* * *

Меең да чүрегим
Қайде улуғ
Полған?
Қанче сала
Ааң иштибе
Эртти?
Пистиң чонның
Қанче қыйал
Полған?
Меең да чүрегим
Шыдабан
Көйди.

* * *

Мен үргүнчам
Азияны көрүп.
Калықтар
Позунуба
Чатча.
Меең чонум
Ноо-ноо полча —
Позунун темин
Ақтап
Пилбенча.

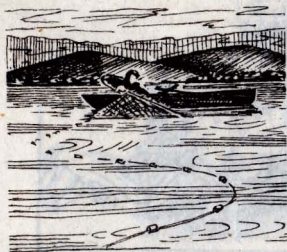
* * *

Мен позум
Черимни
Уйаттырчам.
Араға ижип
Чадығымны
Пожатчам.
Кем
Меең, элимни көдүрер?
Кем
Тынның,
Қай-
Қомузун
Шертер?

* * *

Меең тубалазым
Қара көбүр
Ақча.
Таңда Қылыным
Эде ағар.
Теген
Мен аны
Пилер эдим —
Анаң тезе
Ноо
Палларға қалар.

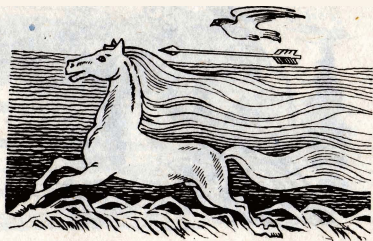
ҚАРТЫҒА

Мен көөленчам
Қартыға
Шыылапчығанын.
Соған чилеп
Уўлеп
Учуқчығанын.
Анаң теже
Мен не пилчам —
Олдығ учуғарға
Қудай пербе,
Палам.

ЧЕЛ

Чел
Чапжыф...
Кызыл...
Сарыф...
Көк...
Ошқаш.
Алыф
Кижилер
Ишчалар
Тоғалаш.

* * *

Пөгүн — пөгүн
Санағамда,
Позумның эмде
Эштенчам.
Пөлүн — пөлүп
Пөлегемде,
Пашқа черди
Санапчам.

* * *

Улуғ арғыда
Сен мени
Көөлендиң.
Қичиғ қысчақ,
Көлдеге аалдың.
Ам тезе
Мен чағысқа
Қалдым.
Сеең қуруңны
Паш алтына салдым.

* * *

Улуғ ныбырт
Сең көзнек
Алында өсча.
Паштап ла
Мен мында
Сарнағам,
Паштап ла
Сең чакийиңны
Одағам.

* * *

Қара түнде
Шарық чоқ,
Чүгүр келтир
Меең эркем,
Нәгбүрдү
Пилбеен.
Салғын эрткенин
Пилдибис
Эртен.

* * *

Шажың,
Төжиңе
Түшпартыр.
Күнегиң,
Наныңда
Қылықтанча.
Ноо небе
Меең, қында
Қыйбранча.
Сени көрүп
Сағалым
Қыйбранча.

* * *

Ийги колба
Сен төжиңни
Чаптың,
Чүзүңни
Кедре аппараттың,
Чарык күнде
Кайде
Уйатпаска?
Эркемай,
Иир келзе ле
Чүректи
Тутпаска.

* * *

Позумнуң,
Эди-чанымны
Тут полбанчам.
Иштимде
Улуғ от кӱйча.
Сен кӱӱче
Чӱрчиғануң,
Кӱр полбанчам —
Шағын
Шашчыған
Пулутты
Кем тутча!

* * * *

Ақ пулутпа
Сең, сөзиң
Парыбызар.
Ақ ташта
Сең, көксиң,
Қалар.
Ол тушта
Пис ээде
Көөлеништибис —
Қайде,
Қысчағым,
Тириг
Қалдыбыс?..

* * *

Ақ күнегиң,
Сен качан
Кезерзиң?
Қырық қадыл
Көксинде
Көрчам.
— Чер улұғ,
Қайаға тезерзиң, —
Сеең шығарың,
Ылғап
Сақтапчам.

* * *

Сең, чүзүң,
Суғда
Көрүнча.
Мең, эшкем
Суғду
Тегбенча.
Эркемай,
Аны сынап
Мең, кубум
Тегриге
Шықча.

* * *

Сең, кирбигиң,
Кебирим,
Сирлепча.
Көк оттар
Қарағыңнаң,
Шықча.
Айтпаан
Сөстерим
Айтқаннаң,
Күштүг.
Чақшы чабалба
Қачанда
Оштүг.

* * *

Сен мени
Тумайба шелдиң.
Қанче тем
Ол сени
Алтын тайағыба
Қачырар?
Қанче да
Улуғ терлезең,
Көп ақча
Тумайға
Пербезең.

НОМДА

Чүректең шыққан сөс. Г. Косточаков

СЕҢМЕ ПИРГЕ ҚООЛЕНЧАМ

Мен ақтап...	7
Эл	8
Қайралла	9
Болгарияда полдым...	10
Таға паақпарып...	11
Орта сында...	12
Қалба	13
Қымысқаш	14
Тыт	15
Паштапы қар...	16
Туған черим	17
Қарышқыда	18
Тегбе	19
Ачинчам	20
По чарықта	21
Ноо көрерге	22
Аш урпер	23
Аш	24
Сеең эңнің	25
Қооленчам	26
По чарық	27
Ишчиған	28
Пис ишчабыс	29
Кижі аразында	30
Меең черим	31
Чедер	32
Ораза тутчаң	33
Соонның	34
Пис қолубусту	35
Қырчын	36
Узур алы	37
Суранчам	38
Часқы	39
Чақшы эрге	40
Сеең лотозың	41
Күн эртпарды	42
Меең арғажым	43
Ол кижі	44

7	Парчын эрге
8	Күннең күнге
9	Меең суғум
0	Меең чадығым
1	Чаштаң чашқа
2	Улуғ үлүш
3	Мен по чашқа
4	Қайда даа
5	Менең не пош
6	Мен сарынма
7	Меең чолым
8	Қанат
9	Эн черге
0	Нооға?
1	Меең чадыйымны
2	Мен паламны
3	Меең чаштарым
4	Абақай қыстар үчүн
5	Сарын сарнарға
6	Преде
7	Пеш поэма
8	Айтчаңнар
9	Эрткен чыл
0	Кемге ле

УЛУҒ ТИЛАС САҚТАПЧАМ

7	Эй! Тоқта!
8	Аттығ-шаптығ
9	Қайчы
0	Тоғалақ ай
1	По қузуқта
2	Мешке
3	Қазың
4	Пақлалар
5	Қонақ
6	Латчын
7	Аар
8	Күн-чарықта
9	Чабал чақшыны
0	Қайдаң табай
1	Мен

янап келип...	86
ырындаштарым	87
ең черимде	88
ең да чүрегим.	89
ен үргүнчам	90
ен позум	91
ең тубалазым	92
иртыга	93
ыл	94
үгүн — пөгүн	95
туғ аргында	96
туғ ныбырт.	97
тра түнде	98
тажың	99
йги қолба	100
өзумнуң	101
қ пулутпа	102
қ күнегиң	103
ең чүзүң	104
ең кирбигиң	105
ен мени	106
ди-чаным	107

50497-2

ТАН АТЧА

Автор
Николай Егорович Бельчегешев
Коя Белчек

Художники
Владимир Дмитриевич Кискинин
Виктор Андреевич Ягунов

Редактор **Г. В. Косточаков**
Корректор **Н. Д. Зеленова**

Издательство «Кузнецкая крепость»

654007, г. Новокузнецк, пр. Кузнецкстроевский, 1

Новокузнецкий полиграфкомбинат, ул. Оражонникидзе,
Заказ 9637, тираж 1500.

